

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)*

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Finansdepartementet över betänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)*.

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat betänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)* till Region Stockholm för yttrande.

Som svar på utredningen *En ändamålsenlig och effektiv hantering av EU-medel* rapporteras slutsatser och förslag i *En ny organisation för förvaltning av EU-medel*. Utredningens uppdrag var att bedöma den nuvarande organisationens ändamålsenlighet och effektivitet samt lämna förslag till en organisatorisk struktur och ansvarsfördelning som möjliggör en mer ändamålsenlig, effektiv och rättssäker förvaltning av EU-medel. I betänkandet presenteras förslag som innebär att Tillväxtverket blir förvaltande myndighet för regionala utvecklingsfonden (Eruf), fonden för en rättvis omställning och Europeiska socialfonden+ (ESF+). Därmed upphör Svenska ESF-rådet som egen myndighet. Vidare föreslås att strukturfondspartnerskapen upphör i sin nuvarande utformning.

Region Stockholms sammanfattade ställningstaganden:

- Region Stockholm understryker att det regionala inflytandet i såväl programmering som genomförande av Eruf och ESF+ är avgörande för att uppnå en ändamålsenlig hantering av fonderna
- Region Stockholm stödjer förslaget om en förvaltande myndighet för Eruf och ESF+ och har inga invändningar mot att Svenska ESF-rådet upphör som myndighet
- Region Stockholm ställer sig frågande kring tidplan, konsekvenser, hantering samt nya roller gällande strukturfondspartnerskapens upphörande

- Region Stockholm ser positivt på införande av anmälningsskyldighet gällande misstänkt brottslighet avseende EU-fonder
- Region Stockholm bedömer inte att ett nationellt program med indikativa budgetar för Eruf är ändamålsenligt
- Region Stockholms bedömning är att betänkandet inte i tillräcklig grad redovisar konsekvenser och hantering av förslagen.

Bakgrund

Finansdepartementet har remitterat betänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel* (SOU2024:22) till Region Stockholm för yttrande.

Eruf och ESF+ är en del av EU:s sammanhållningspolitik. Med en budget på omkring 226 miljarder euro under 2021–2027 (34 miljarder euro i Stockholms län) avser Eruf att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i EU genom att justera obalanser mellan EU:s regioner och möjliggöra investeringar i ett smartare, grönare, mer sammanlänkat och mer socialt Europa. ESF+ har en budget på omkring 99 miljarder euro under 2021–2027 (91 miljarder euro i Stockholms län), fonden är ett viktigt bidrag till EU:s politik och strukturreformer inom sysselsättning, sociala frågor, utbildning och kompetens.

Fonderna ska genomföras i partnerskap, vilket innebär att de aktörer som är mest berörda och kunniga om regionen ska delta i beslutsprocessen. Det innefattar samarbete mellan offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå liksom med det privata näringslivet och civilsamhället. Partnerskapsprincipen har under en lång tid varit en av grundpelarna när det kommer till styrningen av fonderna. I Sverige tillgodoses principen genom de regionala strukturfondspartnerskapen.

I dagsläget förvaltar Tillväxtverket Eruf och Svenska ESF-rådet ESF+. De förvaltande myndigheterna har rättsligt- och ekonomiskt ansvar samt ansvarar för utlysningar inom respektive fond. Förvaltande myndighet godkänner inkomna projektansökningar utifrån programmens ramar, därefter bedömer Strukturfondspartnerskapen vilka av dessa projekt som bör prioriteras. Förvaltande myndighet beslutar därefter att bevilja eller avslå EU-finansiering. Strukturfondspartnerskapet i Stockholms län är ett av åtta svenska strukturfondsområden. Strukturfondspartnerskapet består av förtroendevalda region- och kommunpolitiker från Stockholms län samt representanter för organisationer från offentlig, privat och ideell sektor. Regeringen har utsett Michaela Haga från Region Stockholm som

partnerskapets ordförande i Stockholm, Region Stockholm är värd för partnerskapets sekretariat.

Region Stockholm är sedan 2019 regionalt utvecklingsansvarig för Stockholms län. Det regionala utvecklingsansvaret är lagstadgat genom *Lag om regionalt utvecklingsansvar* (2010:630) och *Förordningen om regionalt tillväxtarbete* (2017:583). Genom det regionala utvecklingsuppdraget och de regionala utvecklingsstrategierna leder regionerna det hållbara utvecklingsarbetet i linje med regionala, nationella och europeiska mål och strategier.

Finansdepartementet har remitterat betänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel* (SOU2024:22) till Region Stockholm för yttrande. Betänkandet redogör för sina slutsatser och förslag utifrån regeringens beslut 3 november 2021 om att genomföra en utredning gällande ändamålsenlig effektiv och rättssäker hantering av EU-medel i syfte att säkerställa detta (Kommittédirektiv 2021:109).

Den 15 mars 2024 presenterades betänkandet där bland annat följande slutsatser och förslag presenteras:

- Tillväxtverket blir förvaltande myndighet för regionala utvecklingsfonden (Eruf), fonden för en rättvis omställning och Europeiska socialfonden+ (ESF+) från 1 januari 2028
- Det Svenska ESF-rådet upphör som egen myndighet från 1 januari 2028
- Lagen om strukturfondspartnerskap (2007:459) upphör att gälla från 1 juli 2025
- Strukturfondspartnerskapen (SFP) omvandlas till regionala referensgrupper integrerat hos förvaltande myndighet med fokus på att utforma utlysningssplaner och utlysningstexter från 1 juli 2025
- En lagstadgad anmälningsskyldighet hos berörda myndigheter vid misstänkt brottslighet gällande EU-medel införs från 1 juli 2025
- För Eruf minskas antal program från åtta regionala till ett nationellt med regionala indikativa budgetar kopplade till detta från 1 januari 2028

Förändringarna som föreslås baseras bland annat på en tolkning från EU-kommissionen att den rättsliga konstruktionen med strukturfondspartnerskap inte till fullo följer EU:s regelverk.

Region Stockholms yttrande

Betänkandet utgår ifrån en omfattande utredning och föreslår flera långtgående förslag, men hur förslagen ska genomföras är oklart. Oklarheten kopplas inte minst till regionernas möjlighet att omhänderta sitt regionala utvecklingsansvar inklusive användningen av EU-medlen, vilka i Stockholms fall utgör majoriteten av regionens utvecklingsmedel. Det behövs enligt Region Stockholm klargöranden för att säkerställa en ändamålsenlig hantering av fonderna. Vidare dialog behöver föras med berörda aktörer.

Regionalt utvecklingsansvar och inflytande

Region Stockholms bedömning är att betänkandet inte i tillräcklig utsträckning beaktar att Sveriges samtliga regioner har ett lagstadgat regionalt utvecklingsansvar. Utvecklingsansvaret är en förutsättning för en anpassad och effektiv regional utveckling som genom framtagande av regionala utvecklingsplaner och utvecklingsstrategier samt kopplade styrande dokument tar hänsyn till specifika behov och potential i respektive region. Utformningen av EU:s sammanhållningspolitik behöver därför genomföras med utgångspunkt i det regionala utvecklingsansvaret. Detta är också i överensstämmelse med EU:s regelverk för fonderna om flernivåstyrning med ett nedifrån-upp perspektiv.

Stockholmsregionens utveckling är av stor betydelse för hela Sverige och EU. Eruf och ESF+ är avgörande resurser för att investera i innovation, hållbar utveckling, kompetensförsörjning och andra områden som främjar en hållbar regional utveckling. Det regionala inflytandet för användning av tillgängliga EU-medel har hittills säkerställts genom att regionerna ansvarar för utformandet av de regionala programmen för Eruf och ESF+, medfinansierar projekt via regionalt tillgängliga medel samt, genom deltagande i partnerskapet, ger förslag på de projekt som bör prioriteras. Det är således centralt att regionerna även fortsättningsvis har ansvar för innehållet i de regionala programmen för Eruf och handlingsplanerna för ESF+ samt att regionerna ges möjlighet att påverka i programmets alla skeden.

Därtill lyfter betänkandet ”att regionerna även framgent kommer att ha ett konkret inflytande över hur Eruf-medlen används genom rollen som medfinansierare”. Region Stockholm anser att detta är ett felaktigt antagande. För Region Stockholm är det inte möjligt att genom i nuläget endast cirka 8 miljoner kronor genom anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder, samt begränsade egna medel, ha direkt inflytande över EU-medlen genom sin roll som medfinansierare. Statistik visar att medfinansieringen från Region

Stockholm (under innevarande programperiod) fram tills nu är fyra procent för Eruf samt noll procent för ESF+.

Region Stockholm är eniga gällande vikten av strategiskt mobiliseringsarbete, men ställer sig frågande om rollen som strategisk samrådspart och mobiliserande part ger tillräckligt inflytande för regionalt utvecklingsansvarig. Vidare ifrågasätter Region Stockholm att en nationell myndighet anses mer lämpad att göra bedömningar och prioriteringar för insatser att främja regioners tillväxt och konkurrenskraft än regionerna själva.

En effektiv, gemensam och säker förvaltning

Region Stockholm ser fördelar med gemensam förvaltning av Eruf och ESF+. Behovet förstärks också av betänkandets slutsats att förvaltande myndighet inte fullständigt redovisat uppdraget kring fondsamordning för fonderna under CPR¹. En samordnad förvaltning av fonderna kan stärka den samlade kompetensen, skapa ökad effektivisering och förbättrad kostnadseffektivitet samt bättre synergier inklusive utvecklad fondsamverkan. Dock är en avgörande förutsättning att regionerna inte får minskad möjlighet att påverka genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik.

I Stockholmsregionen fungerar Strukturfondspartnerskapet väl. Region Stockholm delar därför inte bilden av att rollfördelning mellan partnerskap och förvaltande myndighet är otydlig. Partnerskapet har i dagsläget en roll i hela processen från utlysning till beslut genom samordning med Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet och Region Stockholm. I partnerskapet möts alla nivåer - lokal, regional, nationell och EU vilket också säkerställer ett flernivåstyre med deltagare från både politik och tjänstepersoner. Betänkandet föreslår att partnerskapets framtida arbete fokuseras kring utlysningsfasen. Region Stockholm menar att partnerskapets styrka och kompetens istället ligger inom förankrings-, mobiliserings- och prioriteringsarbetet genom sin breda kunskap i regionens förutsättningar och behov. Därför bör uppdraget fortsatt fokusera på detta. Region Stockholm anser vidare att den viktiga utlysningsfasen ska omhändertas av regionalt utvecklingsansvarig i samverkan med förvaltande myndighet.

Betänkandet föreslår att lagen om Strukturfondspartnerskap upphävs från den 1 juli 2025, medan ny förvaltande myndighet ska inrättas den 1 januari 2028. Region Stockholm bedömer att en så omfattande förändring under

---

¹ CPR - Common Provisions Regulation, Förordningen (EU) 2021/1060 om gemensamma bestämmelser för programperioden 2021–2027)

en pågående programperiod riskerar att skapa fördröjningar under återstoden av programperioden, vilket kan komma att leda till att medlen inte kan utnyttjas.

Region Stockholm välkomnar förslaget om lagstadgad anmälningssplikt rörande oegentligheter inom EU-finansiering samt anser det positivt att förslaget påvisar att mest effektivt är att nyttja EU:s befintliga tekniska verktyg för hantering av EU-medel.

Programskrivande

Region Stockholm anser att framtagandet av programmet är en avgörande del av ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av fonderna. Programskrivandet för Stockholms län i innevarande period gjordes av Region Stockholm efter erbjudande från regeringen. Hur detta kommer att utföras om utredningens förslag genomförs framgår inte. Region Stockholm framhåller att Region Stockholm är bäst lämpade att beskriva Stockholmsregionens behov och hur tillgängliga medel från Eruf och ESF+ bör användas. Programmens utformning och innehåll är en förutsättning för det regionala utvecklingsuppdragets genomförande.

Ett nationellt program för Eruf

Betänkandets bedömning är att ett program för Eruf med regionala indikativa budgetramar vore mer effektivt och ändamålsenligt än dagens programstruktur. Region Stockholm förespråkar att bibehålla regionala program då förslaget med ett nationellt program medför risker att flernivåstyret försvagas och att nationell styrning blir rådande snarare än regionala behov.

Förslaget motiveras genom möjligheten att kunna fokusera på särskilda behov uppkomna under programperioden samt potentialen att omfördela till regioner som av olika skäl bedöms ha ett större behov utan att involvera kommissionen. Regioner har olika behov och enligt förslaget görs bedömningen på nationell nivå kring vad som ska prioriteras. Region Stockholm framhäver att regioners behov inte bör ställas mot varandra, regionala behov och förutsättningar ska råda. Om besluten sker centraliserat innebär det också att det blir svårare för regioner som Stockholm med ytterst begränsade utvecklingsmedel att konkurrera på lika villkor.

Region Stockholm påminner om att sammanhållningspolitikens utformning från och med 2028 kommer att förhandlas under kommande

år. Det är oklart varför utredningen föregriper dessa förhandlingar och i förväg slår fast hur utformningen i Sverige bör ske.

Betänkandet framhåller vidare att ett nationellt program också ger förutsättningar att i större utsträckning än med dagens modell kraftsamla kring ett antal större projekt och utvecklingsområden. I april 2024 öppnade Tillväxtverket för en samlad regional utlysning med fokus på halvledare - samma inriktning i hela landet. Möjligheten att ”kraftsamla kring större projekt och utvecklingsområden” finns alltså redan. Att sådana möjligheter nyttjas till en större grad vore positivt, men behöver förankras regionalt.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av betänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Beslutsexpediering

1. Finansdepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2024-05-07